

FEDERIKO BELAUSTEGIGOITIARI OMENALDIA

Laudio, 2002-XII-20

FEDERIKO BELAUSTEGIGOITIARI OMENALDIA:

Ongi etorri!

Laudio, 2002-XII-20

*Pablo Gorostiaga Gonzalez,
Laudioko alkatea*

Goizeko ekitaldia.

Jaun-andre euskaltzainok.

Ongi etorri Laudiora.

Ohore handia da herri honetarako, Euskaltzaindiaren osoko bilkura, gure herriaren bihotzean, hau da, Udaletxean egitea.

Ez dira atzo goizekoak Euskaltzaindia eta Laudio herriaren arteko harreman estuak.

Eta lekukorik agerikoena, bilera hau ahalbidetu izan duen gaia: Federiko Belaustegigoitia Landaluze laudioar entzutetsua.

Hura izan zen benetako Akademia eraginkorra bultzatu zuen horietakoa: Akademiaren estatutu arautzaileak idatzi zituena eta ezagun zaigun hainbat gauza gehiago.

Hala ere, haren bizitza ez zen honetara mugatu. Harago joan gaitzke. Esan daiteke haren euskararen aldeko jarrera, gaur egunera ekar genezakeen erdua izan zela.

Pozez beteta gaude laudioar guztiok, Federiko Belaustegigoitia izen handiko euskaltzalea gure artekoa izateaz. Hala islatu izan da herriko elkarte guztiek haren figuraren inguruan bultzatu duten *Abendua euskaraz* kanpainan.

Laudio eta Federiko Belaustegigoitia. Federiko Belaustegigoitia eta euskara. Euskara eta Euskaltzaindia. Euskaltzaindia eta Laudio. Laudio eta euskara. Euskara eta Euskal Herria. Konbinatzeko aukera asko eta guztiak ezin egokiagoak.

Lan egin dezagun, bada, euskararen alde.

Ongi etorri, beraz, Laudiora eta euskarara.

Estimados/as Srs/as académicos.

Bienvenidos a Laudio.

Es un gran honor para este pueblo el que se celebre la sesión plenaria de Euskaltzaindia en el corazón de nuestro municipio, es decir, en su Casa Consistorial.

No son nuevas las cordiales relaciones entre Euskaltzaindia y Laudio.

Y la mejor prueba de ello es la figura que ha posibilitado este encuentro: el renombrado laudioarra Federiko Belaustegigoitia Landaluze.

Él fue uno de los impulsores de una Academia efectiva e influyente: fue el redactor de sus Estatutos Reguladores, entre otras más cosas que sobradamente conocemos.

Pero su vida no se limitó a esto. Podríamos ir más allá. Se diría que su posicionamiento a favor del euskara es un modelo que perfectamente podríamos trasladar a la actualidad.

Todos y todas los laudioarras estamos plenamente orgullosos de que un vascófilo de la talla de Federiko Belaustegigoitia sea de nuestro entorno. Así ha quedado demostrado en la insuperable adhesión que las asociaciones populares han demostrado en la campaña *Abendua euskaraz* diseñada en torno a su figura.

Laudio y Federiko Belaustegigoitia. Federiko Belaustegigoitia y el euskara. El euskara y Euskaltzaindia. Euskaltzaindia y Laudio. Laudio y el euskara. El euskara y Euskal Herria. Muchas posibles combinaciones y todas inmejorables.

Trabajemos para impulsar el euskara.

Sed bienvenidos, por tanto, a Laudio y al euskara.

EUSKALTZAINDIA

REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA
ACADÉMIE DE LA LANGUE BASQUE

Laudio Llodio
LAUDIOKO HARAN NOBLEAREN UDALA
AYUNTAMIENTO DEL NOBLE VALLE DE LLODIO

F. BELAUSTEGIGOITIAREN OMENEZ

Laudion, 2002ko abenduaren 13an.

*Pablo Gorostiaga Gonzalez,
Laudioko alkatea*

Jaun-andre agurgarri hori:

Dagoeneko jakingo duzunez, Federiko Belaustegigoitia Landaluze euskaltzalea Laudion jaio zela 126 urte bete direlarik, zenbait ospakizun berezi ari da egiten Arabako Laudio ibarrean.

Horien artean, abenduaren 20an Euskaltzaindiak egingo duen osoko bilkura, bilkura tekniko eta agerraldi publikoak Laudioko Udaletxeko batzar-areto nagusian.

Honekin batera, Laudioko Udalak eta Euskaltzaindiak omenaldi bat egingo diete Federiko Belaustegigoitiaren bizirik dauden Jone eta Maitena izeneko alabei. Ordua, arratseko 18:30etatik aurrera.

Ekitaldiak, ondoan adierazten diren atalak izango ditu. Laudioko Alkatea den Pablo Gorostiaga Gonzalez jaunaren agurra entzun ondoren Jean Haritschelhar jaunak hartuko du hitza Akademiaren izeneko agurra adierazteko. Ostean ohorezko aureskua dantzatuko da eta *Agur jaunak* abestuko. Jarraian, oroitarri bat emango zaie Jone eta Maitena Belaustegigoitia ahizpei, Federikoren alabei. Honen ondoren, Euskaltzaindiak ohorezko diploma batzuk banatuko ditu zenbait hizkuntzalariren artean: atzerrian, euskararen gaitan gailendu izan diren ikerlariei, hain zuzen ere.

Ekitaldi xumea izango den arren, berebiziko garrantzia du senitarte horientzat eta, bereziki, Federiko Belaustegigoitiak euskararen alde emandako bizi-tza, merezi bezala goraiatzeko.

Honela gauzak, biziki eskatu nahi dizugu ekitaldi horretan izan zaitezen, gorazarrea nahi bezain distiratsua izan dadin.

Etorriko zarelakoan, har ezazu agur bero bat.

EUSKALTZAINDIA

REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA
ACADÉMIE DE LA LANGUE BASQUE

Laudio Llodio
LAUDIOKO HARAN NOBLEAREN UDALA
AYUNTAMIENTO DEL NOBLE VALLE DE LLODIO

Laudio, 13 de diciembre, 2002

*Pablo Gorostiaga Gonzalez,
Alcalde de Laudio*

Como probablemente ya conozca, en el valle de Llodio se están desarrollando una serie de actividades en torno al 126 aniversario del nacimiento en dicho municipio del vascofilo Federico Belaustegigoitia Landaluze.

Dentro de dichos actos, el día 20 de diciembre, Euskaltzaindia celebrará su sesión plenaria, una reunión técnica y una comparecencia pública en el salón de plenos del consistorio de Llodio.

Dentro de esta última, se ofrecerá un emotivo homenaje a Jone y Maiteña, actualmente, las dos únicas hijas de F. Belaustegigoitia. Será a partir de las 18:30 h.

Constará de unas breves palabras de bienvenida por parte del Alcalde de Llodio Sr. D. Pablo Gorostiaga González así como por el Presidente de Euskaltzaindia, Sr. D. Jean Haritschelhar. A continuación se bailará el aurreku de honor y se cantará el *Agur jaunak*. Seguidamente, se hará entrega de un presente conmemorativo a Jone y Maiteña Belaustegigoitia.

A continuación, Euskaltzaindia procederá a la entrega de varios diplomas a varios lingüistas que, desde el extranjero, han destacado en su labor investigadora en torno al euskara.

Aún tratándose de un humilde acto, lleva implícita una gran trascendencia, tanto para los familiares como para reconocer en la medida que merece, la importancia de una vida entregada al euskara por parte de F. Belaustegigoitia.

Esperando contar con su presencia, reciba un entrañable saludo.

ARRATSEKO HITZAK

Laudio, 2000-XII-13

*Pablo Gorostiaga Gonzalez,
Laudioko alkatea*

Pozgarria da guretzat, Federiko Belaustegigoitia euskaltzalea Laudioko seme kutuna izatea.

Jakin, badakigu, era guztietako merituak dituela honelako gorazarre bat hari egiteko: euskara eta Euskal Herriaren alde emandako bizieta ez zen nolana hikoia izan. Konpromisoa eta lana. Hauexek dira haren ibilbidea hoberen definitzen duten hitzok.

Tamalez, Federiko ez dago herri honek eskaini nahi eta behar dion berotasuna sentitzeko. Gertatu ohi den moduan, berandu gabiltza honelakoetarako.

Baina, Federikori diogun zor historikoa gaur bertantxe kitatu nahiko genuke, era xume eta apalean bada ere.

Eta nor baino hobeto haren alabak baino?

Jone... Maitena... Ongi etorri gure artera. Zuo egiten dizuegu omenaldi hau, jakinik, zuon aitak, inon balego, eskertuko lukeela. Zeuok zarete, beraz, herri honen maitasunaren eta eskerronaren jasotzaileak.

Jone, Maitena... Federiko: bihotz-bihotzez, eskerrik asko.

BELAUSTEGIGOITIAREN OMENEZ

Laudion, 2002.eko abenduaren 20an

Jose Luis Lizundia Askondo

Pablo Gorostiaga, Audio araneko alkate jauna; Jean Haritschelhar, euskaltzainburua; Jone eta Maitane Belaustegigoitia Ortueta andere agurgarriok; alderdi desberdinetako zinegotzi; euskaltzale agurgarriok; Aiarako kuadrilla Batzarreko buru, alkate eta herri hautetsiak.

Benetan atsegingarra zait, gaur eta, hemen, Laudion, Arabako bigarren hiri, Aiarako koadrilako Udal nagusi den herri honetan, Federiko Belaustegigoitiari omenezko hitzak esatea.

Felix Muguruza adiskideak, aspaldiko adiskide dudana Pablo Gorostiagaren izenean, eskatu zidanean gaurko ospakizun honetan, hitz batzuk nik esan behar nituela, arrazoi bikoitzez, behintzat, atseginez natorkizue.

Lehendabizikoz, Federiko Belaustegigoitia 1919an sortu zenean, euskaltzain urgazle arabar izendatua zelako. Euskaltzaindiaren Arautegiaren egile. Haren biobibliografiaz ez dizkizuet gauza gehiegi esango. Henrike Knörr, euskaltzainburorde eta Arabako ordezkariak, Arabako Batzar Nagusien aretoan, sarrera hitzaldia egin zuenean (ikus *Euskera* 1978-1, 17-38. orr.), arrazoi franco agertzen ditu. Geroago, zenbait bibliografok, hala nola, Gregorio Arrien papiotar historiagileak eta Lagranja jaunak jorratu dituzte, besteak beste.

Niretzat, bazen bigarren arrazoi bat, Euskaltzaindiak 1919an sortu eta bi urtetara, 1921ean beraz, bere I. Biltzarra egin zuen, hain zuzen, Durangoko urian: *Lehen Euskal Egunak* deitutakoa. Txostengileen artean, Resurreccion Maria Azkue, Orixe, Barandiaran, Gabriel Manterola, Georges Lacombe, Telesforo Arantzadi eta Juan Bautista Eguzkitza aurkitzen dira. Niretzat, behar bada, nire ikuspuntutik, ez bainaiz ikerlea, ez literatura ikerlea, gehien interesatu zitzaidana, Federiko Belaustegigoitiaren txostena zen, hara hor, bere izenburua eta kapituluak banan-banan: EUSKERAZKO ESKOLAK: “ume ikastolak eta beste ikastolak: gure lan nagusia; nai dogun ikastola; ikastola barriak Diputazioño ta udalen egitekoa; eskola liburuak eta Euskaltzaindia auzo ikastolak”. Oker ez banago, Mikel Zalbide, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Saileko Euskara zerbitzaburu den euskaltzain urgazlearekin mintzatu naiz horretaz, Federikok sortu ez bazuen ere eta, badirudi, hitz larramendiarra zelakoa ze-

goen Mikel Zalbide, baina Larramendik **ikasola** dakar. **Ikastola** hitzaren hedadura, Federiko Belaustegigoitiari dagokio lehenengo Euskaltzaindiaren Bilzar horretan. Hara hor horren lekukotasuna.

Euskararen ofizialtasunaz, irakaskuntza publikoan, jakin behar dugu garai horretan, Bizkaiko Diputazioa zela auzo ikastolen «escuelas de barriada» deritzanaren elebitasunaz arduratuta, Landeta diputatua. Ramon de la Sota, Diputazioeko presidente zelarik eta Kosme Elgezabal eta Felix Landaburu, Euskaltzaindiaren sortzea aurkeztu zuten diputatuak izan baziren ere, han bertan, irakaskuntzaz arduratu zen Luis Eleizalde euskaltzain osoa. Horretarako ekarri zuen, besteak beste, Bizkaiko Diputaziora, Arabako institutuan irakasle edo katedradun zen bergararra, Luis Eleizalde, hain zuzen. Iniziatiba horiei esker, planteatu zen, besteak beste, Euskal Herrian lehendabizikoz Irakaslego Eskola elebiduna. Ez zuten gure Diputazioek irakaskuntzan eskuduntzarik, bai, ordea, Kontzertu Ekonomikoak. Horri esker, sor zitezkeen Bizkaian Irakaslego Eskola elebiduna. Non kokatuko? ez Bilbon, hiriburu erdaldunegia baizen, baizik eta Bizkaiko lau eskualde Arratia, Uribe, Busturialdea eta Durangaldearen ardatzean, Zornotzan. Han sortzekoa zen, baserri bat erosi eta hor kokatzeko asmoa zegoelarik. Diputazioen aldaketa, abertzaleak kanpora, laster, Primo de Riveraren diktadura eta geroztik ezagutu dugu «guardia civil»en kuartela, orain urte gutxirarte, ertzainak ordezkatu arte.

* * *

Ikertzekoa litzateke, iniziatiba horretan ere tarteko izan ote zen gure Federiko. Euskararen batasunean ere, lehenengotarik konturatu zen gizona dugu Federiko Belaustegigoitia. Hara hor, zer esaten zuen Henrike Knörrek 1978an egindako bere sarrera hitzaldian, 28. orr. zera dio:

“Euskera bardindu, garbitu eta aberastea... jakintza hutsezko gai ta lanetan ez da Euskaltzaindia galdu bear”.

“Euskaltzaindia euskerearen alde lan egiteko sortu zan; Euskaldun guztien, bai nazionalista, bai jaimista, bai tradizionalista, Alderdi guztietako euskaldunen izkera garbia dan Euskera jazotzeko”.

Noa orain bigarren zatira. Jone eta Maitena Belaustegigoba Ortueta ahizpei eskaintzea, bai Laudioko Udalak eta bai Euskaltzaindiak. Utziko didazue biok gure euskarari, Durangoko uriko euskarari hitz batzuk esatea.

Belaustegigoitia ahizta maitagarriok. Noizean behin ikusten dogu Durangoko kaleetan, zoritxarrez, Uribarriko Andra Mariaren elezpean. Hainbeste maite izan dozuen Euskal Herriari eta euskaltzaletasunaren lekuko zarie. Lekuko, zure aitagandik eta Ortuetarrengandik jasotako mezua izan dozue, ni bizi nazen kalean, kale berberean, daukazuen etxe horretan. Orainsurarte kale berberean bizi izan baikara. Uriaren gerra aurreko euskaltzaletasunaren lekuko zarie. Durango beti izan da euskaltzaletasunaren habia. Astarloaren garaitik eta 1886an Jaialdi Euskerazkoetan, 1921eko Euskal Egunetako I. Kongresuan ere

zuen aita izan zen hizlari eta antolatzaile. Geroztik 1936ko gerra zibilaren ondoren —Durangon gehiengoa errepublika garaian ere karlistak gehiengo izan eben— eskuma nagusitu zan eta abertzaleak eta errepublikazaleak baztertuta. Dana dala, interesgarria litzateke oroimena, zenbait lekukotasun jasotzea. Durangoko urian, euskeraz ondo berba egin daben asko egon dira euskera berreskuratzeko ahaleginak egin ditu, kale berean dogun ikastola lekuko eta orain baita ere ingelesarekin eta frantsesarekin batera, Hizkuntza Eskola Ofizialean ere euskerak bere indarra dauka. Une honetan, beste durangar baten, aita Daniel Baertelen oratoria baldin baneunka, batzuk esaten ebenez, predikaririk hoberenetarikoa, Hego Euskal Herrian XIX. mendearen amaieran eta XX. mendearen hasieran, bohemiarra jatorriz hain zuzen luzatuko neunke neuk sermoi zibila, baina amaitzea hobe izango da.

* * *

Besterik ez eta, orain, Pablo Gorostiaga Laudioko alkate jauna eta Jean Haritschelhar euskaltzainburu jaunak emongo deusue zuen aitaren omenezko ezaugarria. Zorionak eta *ekin* eta *jarrai*.

GURE AITA FEDERIKO BELAUSTEGIGOITIA

Laudioko Udaletxean, 2002-XII-20

Maitena Belaustegigoitia

Gure aita Federico Belaustegigoitia, Laudioko lehenengo abertzalea eta Laudioko lehenengo euskaldun abertzalea izanik besteak beste, pozik eta lasai egon gara. Baina, omenaldia Federico Belaustegigoitiaren alabei egina ikustean, ez egonik ohituta ibiltzen *komediante bezala* haserretu egin ginen... Eta, gorazarrerako gure meritua? Bizirik egotea. Ondo pentsatuta, baina, bada meritua zerbait bizirik egotea. Eskerrik asko ba, kontuarazte eta gorazarrea gaiztik... Eta barkatu!

* * *

Jone eta Maitena gara alabok! YONE izena, aitak berak, Y GREKOZ jarria, inoiz berak JON eta JONE entzunik, euskera argi jarri nahiez. MAITENA, gure ahizpa nagusi Lurdes amabitxiaren erabakiz. Durangon, F. Francoren lendabiziko urteetan, andra bati 4-5 urteko bere alabaren izena, LOURDES esaten *Lurdes es vasco*, dinotso bulegokoak.

«Como que es vasco; ¿no ha oído vd. hablar de la Virgen de Lourdes?

¿Pues no se llamaba así la de Belaustegigoitia? Beraz, gure sendikoa izanik, izenokin bakarrik ere, nahiko zeregin.

Nahiko zeregin izan dogu bai, izen eta guzti osorik, ekin eta jarrai ekiteko. Bizirik urten lenengoz, 1937ko martxoaren 31n, Durangon, bonbaketa barrik geratu zan Santa Ana elizan; Santa Susana, Andra Maria eta Jesuiten elizak apurtu zituztenean. Hementxe, jesuitenean hil zan Itziar gure ahizpa, beste 26ekin batera. Gero, 1943an jesuitek egindako eskelari esker daukagu haren heriotzaren agiri ofizial bakarra.

1937ko apirilaren 26ko egun sentian Laudiora, amamarenera, etorri ginen igesi: «Han venido los pobres de Durango», iñoen Laudion, Eta gero, egun osoa, hegazkin barik, «parece que habéis traído la paz». Baina laster, Gernika kiskalia/errea... izan zenaren barria.

Itsasoz joatea... Capbreton... Gero Kanbora heltzean, estasiñoan, geltokian... guk ezagutu genduan lenengo euskaldun laudioarra: Patxi Errotakoa!

Gure aitaren poza!... «Ikus, nolako andereño txarmantak dauden», basetxe batekoak.

Kanbo ondoren, Angelu... Hantxe, besteak beste ezagutuak Gavel sendia; Lafitte... Eta gero nazi-alemanak; eurokin Hendaiaiko zubia igarota, F. Franco-gana... Donostiatik Laudiora..., amamarekin... Areetan-etxea hartu, aitaren etorrera gertatzeko: 1940. urtea zan. Eta hantxe, Afrikatik etorritan, 1947an, aitaren heriotza.

1952an edo Duangora, azkenez. Eta orain 2002. urte honetan, Laudiora ekarri gaituzue omenaldia egiteko, bizirik gauden FEDERIKO BELAUSTE-GIGOITIAREN ALABOK! Hamaikatxo ikusteko jaioak gara! ESKERRIK ASKO, ba, bihotzez eta txarto pentsa eta esanak barkatu!